

УДК [94+327] (593)

**ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ ТАЙЛАНДУ
ПІСЛЯ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕВОРОТУ 2014 РОКУ***В'ячеслав Недбай*

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Україна, 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10
e-mail: nedbay@ukr.net

Сучасна система міжнародних відносин знаходиться у постійній динаміці. Будь-яка незалежна держава вимушена постійно трансформувати й актуалізувати свою зовнішньополітичну стратегію для того, щоб вона відповідала сучасним реаліям глобалізованого суспільства. До того ж внутрішньополітичні зміни не можуть не відобразитися на зовнішній політиці держав. Революція Гідності 2013-2014 років і подальші події в Україні повинні знайти своє віддзеркалення у зовнішньополітичній стратегії нашої держави: зміни основних векторів зовнішньої політики, пошук нових надійних і передбачуваних партнерів, звернення особливої уваги на питання безпеки та співпраці з міжнародними організаціями є нагальним питанням українського порядку денного. Тому особливо актуальним вважається дослідження як позитивного, так і негативного досвіду формування нової зовнішньої політики іншими державами світу, які мали аналогічні або схожі внутрішньополітичні потрясіння.

У цьому контексті обов'язково слід звернути увагу на регіон Південно-Східної Азії, що динамічно розвивається на сучасному етапі, володіє значними перспективами в економічній і політичній сферах. У центрі регіону Південно-Східної Азії (і навіть макрорегіону, що охоплює Північно-Східну, Південно-Східну та Південну Азію) перебуває Таїланд, який займає вкрай вигідне географічне положення на перетині міжрегіональної економічної та безпекової діяльності. У регіональній системі міжнародних відносин Таїланд займає особливе місце. Це єдина держава Південно-Східної Азії, яка ніколи не була колонією, найбільш динамічно розвивається на сучасному етапі, є одним із лідерів АСЕАН і бере участь майже в усіх міжнародних економічних і політичних організаціях АТР. Таїланд є однією з найбільш впливових держав Південно-Східної Азії, але у той самий момент його зовнішньополітична система переживає етап глибокої трансформації. Політична криза у Таїланді 2013-2014

років і військовий переворот у державі 2014 року призвели не лише до зміни влади, але й до необхідності формування нової зовнішньополітичної стратегії в умовах нестабільності внутрішньополітичної системи та напруженої міжнародної ситуації.

Нажаль зовнішня політика Таїланду не є об'єктом значної уваги вітчизняних дослідників на сучасному етапі, тому її поверхневий аналіз можна зустріти лише у контексті дослідження співпраці України з державами АСЕАН [1]. Російські та західні науковці присвятили цьому питанню значно більшу кількість публікацій [2], але найважливішим джерелом інформації залишаються нормативно-правові документи, що опубліковані на офіційних сайтах уряду Таїланду та Міністерства закордонних справ і виступи політичних діячів [3].

Державний устрій Таїланду – конституційна монархія, а король Пхуміпон Адульдет є монархом, що править найтриваліший час. Згідно Конституції 2007 року монарх, як глава держави, має низку вагомих повноважень у зовнішньополітичному процесі: право оголошувати війну за згодою Палати представників, укладати міжнародні угоди з іншими державами чи міжнародними організаціями, представляти державу на міжнародній арені [4]. 7 серпня 2016 року на референдумі була прийнята нова Конституція, текст якої ще неопублікований. Але зміни в основному стосуються внутрішньополітичної сфери тому функції монарха у сфері зовнішньої політики держави залишаться незмінними [5].

Основним інститутом виконавчої влади держави є уряд на чолі з прем'єр-міністром. Кабінет міністрів приймає всі рішення, пов'язані із здійсненням державної політики, тому він може вважатися базовим органом прийняття і зовнішньополітичних рішень. Члени кабінету міністрів несуть колективну відповідальність за рішення уряду. Номінально за своїми правами всі члени уряду рівні між собою, але фактично у політичному житті кра-

їни домінують ті з них, які очолюють впливові політичні угруповання [6].

Отже де-факто вся влада у Таїланді на сучасному етапі зосереджена у руках голови уряду Праюта Чан-Оча, який у результаті військового перевороту 2014 року спочатку очолив Національну раду для миру та порядку, а 24 серпня того ж року був обраний прем'єр-міністром. Першим нормативно-правовим актом нового уряду, в якому містилися основи зовнішньополітичної стратегії, стала Програма заява Ради міністрів, що була опублікована 12 вересня 2014 року. У розділі «Захист національної безпеки і зовнішня політика» були визначені наступні принципи та напрями зовнішньополітичної стратегії держави

1. Головним напрямом міжнародної діяльності держави на сучасному етапі було проголошено поглиблення співробітництва Таїланду з АСЕАН насамперед у політичній і безпековій сферах, а саме:

- охорона кордонів;
- забезпечення регіональної безпеки;
- вирішення проблеми транснаціональної злочинності;
- поглиблення співробітництва з сусідніми країнами та підвищення потенціалу спільних військових операцій в АСЕАН;
- запобігання та вирішення спорів і врегулювання прикордонних конфліктів шляхом двосторонніх і багатосторонніх механізмів;
- організація розробки у рамках Економічного співтовариства АСЕАН системи ефективного управління земельними та морськими прикордонними районами;
- підтримка розвитку особливих економічних зон уздовж кордонів за рахунок використання систем відеоспостереження на основі сучасних технологій;
- активна участь у вирішенні проблем наркотиків, незаконного обороту зброї, торгівлі людьми, піратства, тероризму та транснаціональної злочинності як невідкладних проблем, що вимагають кооперації зусиль всіх країн регіону;
- поліпшення імміграційних систем.

2. Наступним важливим напрямом було зазначено прискорення вирішення проблеми насильства у південних прикордонних провінціях Таїланду. Основними зовнішньополітичними засобами, які повинні забезпечити внутрішню стабільність держави, були проголошені такі:

- необхідність застосування стратегії «Розуміння, досягнення і розвитку», яка покликана налагодити систему безпеки у регіоні

мирними засобами;

- сприяння поширенню діалогу з країнами світу, особливо з такими, чие бачення міжнародної системи відрізняється від бачення королівства;
- інтенсифікація відносин із зарубіжними країнами та міжнародними організаціями, які можуть допомогти у вирішенні подібних проблем.

3. У документі окремо підкреслена важливість розробки та стимулювання ефективності системи національної оборони. Головними цілями у цьому контексті вбачається:

- осучаснення збройних сил держав такою мірою, щоб вони були готові захистити та зберегти національний суверенітет та інтегритет безпеки від будь-якого типу загроз;
- заохочення та розвиток науки і техніки у сфері національної оборони, у тому числі наукових досліджень, розробки та передачі технологій, що призвело б до самозабезпеченості зброєю та виробничим обладнанням;
- інтегрування державних і приватних секторів економіки, з метою поглиблення їхньої співпраці у національній оборонній промисловості;
- використанням збройних сил держави у мирний час для підтримки національного розвитку, запобігання й усунення наслідків стихійних лих, захисту природних ресурсів;
- захист національної безпеки на регіональному та міжнародному рівнях, зокрема, завдяки об'єднанню зусиль міжнародної спільноти у мережу під егідою АСЕАН.

4. Останнім пунктом документу значилося покращення відносин із зарубіжними країнами на основі принципу, згідно з яким зовнішня політика є життєво важливим компонентом загальної політики національної адміністрації у політичній, економічній і соціальній сферах. Основним засобом повинно стати використання комплексних дипломатичних механізмів, прямо або побічно, заради досягнення максимальної користі для всього тайського народу, а саме:

- захист інтересів громадян Таїланду за кордоном;
- обміни у галузі освіти, культури, торгівлі;
- покращення іміджу держави на міжнародній арені [7].

Ще одним важливим державним органом, який відповідає за зовнішньополітичну стратегію Таїланду і не міг не зазнати змін після військового перевороту 2014 р. є Міністерство закордонних справ. Очолюється міністром за-

кордонних справ, у якого крім звичайних заступників є так званий постійний заступник міністра. Структурно до складу міністерства входять територіальні та функціональні департаменти [8]. Це відомство на сучасному етапі займається лише практичною реалізацією зовнішньополітичної лінії держави, отже, можна зробити висновок, що жодних самостійних зовнішньополітичних рішень Міністерство не приймає.

23 серпня 2015 р. влада військових у Таїланді нарешті призначила нового міністра закордонних справ Дона Прамудвінай. Тоді й був прийнятий та опублікований новий План стратегічної діяльності Міністерства закордонних справ на наступні 4 роки (2015-2018 рр.). У цьому документі головною зовнішньополітичною метою діяльності Міністерства було зазначено посилення стратегічної позиції Таїланду у світі та захист національних інтересів Королівства. Виходячи з мети були сформульовані й основні стратегічні напрями діяльності держави на міжнародній арені:

1. Поглиблення та покращення двосторонніх відносин з сусідніми країнами та країнами Південно-Східної Азії.
2. Збільшення конструктивної ролі Таїланду у співтоваристві АСЕАН.
3. Поліпшення відносин Таїланду зі стратегічними партнерами серед провідних держав світу.
4. Збільшення впливу держави у міжнародному співтоваристві.
5. Розширення економічної конкурентоспроможності та співробітництва Таїланду з державами світу та міжнародними організаціями у сфері світової економіки.
6. Побудова позитивного іміджу Королівства й активна участь держави у вирішенні міжнародних конфліктів і формуванні нової системи міжнародної безпеки [9].

Отже, нова зовнішньополітична стратегія Таїланду була сформована за перший рік після військового перевороту. Але практична реалізація цих принципів до цього часу зустрічається зі значними перешкодами. Перш за все це стосується напряму діяльності держави по формуванню позитивного іміджу королівства на міжнародній арені. Військові, які захопили владу у 2014 році, хоча і сформували де-юре демократичний уряд, до цього часу не повернули усі права та свободи громадянам. Західні держави, особливо члени Європейського Союзу, не раз висловлювали своє занепокоєння цим фактом і закликали новий уряд переглянути свою позицію стосовно внутрішньої та

зовнішньої політики [10].

Не могли внутрішньополітичні зміни у Таїланді не вплинути і на відносини із Сполученими Штатами Америки, що були головним стратегічним позарегіональним партнером Королівства напередодні перевороту. США сприйняли зміну влади у державі з насторогою та призупинили переговори щодо режиму вільної торгівлі і виділення військової допомоги у розмірі 3,5 млн. дол. До того ж і сам Таїланд почав віддалятися від США, що чітко відображається у різких заявах політичних діячів Королівства з приводу втручання США у внутрішні справи держави [11]. На думку автора провідне місце США, як головного зовнішньополітичного партнера Таїланду, може зайняти КНР. Китай у свою чергу активно взяв курс на зближення з урядом колишнього військового генерала і в політичній, а особливо в економічній сферах.

Єдине, що залишилося незмінним у зовнішньополітичній стратегії Таїланду, це активна співпраця з країнами Південно-Східної Азії. 41% тайців, що були опитані у 2014 році, вважають, що найбільш важливими партнерами Таїланду є країни АСЕАН, а тому не дуже стурбовані зменшенням підтримки і дипломатичними заходами США та ЄС. Індонезія, як неформальний лідер АСЕАН, закликала членів організації зайняти позицію невторчання та продовжити співпрацю з новим урядом Королівства. Малайзія, В'єтнам, М'янма, інші держави регіону висловили свою підтримку вибору тайського народу. Найбільш стурбованою була лише Камбоджа, але слід відмітити, що напруження у двосторонніх відносинах цих двох держав залишається ще з 2008 року [12].

Отже, можна зробити висновок, що зміна влади у Таїланді у результаті військового перевороту позначилась не лише на внутрішній політиці, але й на зовнішньополітичній стратегії. Основні нормативно-правові документи нового уряду у цій сфері підкреслюють найбільше значення військової й оборонної складової зовнішньої політики держави, що є цілком логічним, враховуючи належність нового прем'єр-міністра держави до військової еліти. Можна простежити значне погіршення відносин Королівства із США і західноєвропейськими країнами, що висловлюють своє занепокоєння політикою Таїланду. На противагу цьому факту, Китай продовжує збільшувати свій вплив у регіоні, в тому числі за рахунок більш активної співпраці з тайським урядом. Незмінним залишилося лише центральне місце АСЕАН у зовнішньополітичній стратегії Таї-

ланду, члени якої продовжують активно співпрацювати з державою.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Особливості та потенціал співпраці України з країнами АСЕАН / Я.Б. Турчин // Гілея: науковий вісник. – 2014. – Вип. 80. – С. 395-398.

2. Колдунова Е.В. Внутренние факторы внешнеполитического процесса в Таиланде / Е.В. Колдунова // Вестник МГИМО Университета. – 2010. – № 1. – С. 212-220; Crispin S.W. Thailand's Post-Coup Foreign Policy: Omnidirectional or Directionless? [Електронний ресурс] / Shawn W. Crispin // The Diplomat. – 10 June, 2016. – Режим доступу: <http://thediplomat.com/2016/06/thailands-post-coup-foreign-policy-omnidirectional-or-directionless/>

3. Policy Statement of the Council of Ministers Delivered by General Prayut Chan-o-cha, Prime Minister, to the National Legislative Assembly (Friday 12 September B.E. 2557 (2014) [Електронний ресурс] // Ministry of foreign affairs of the Kingdom of Thailand. – Р. 4-5. – Режим доступу: <http://www.mfa.go.th/main/contents/files/policy-20150205-103332-009818.pdf>; Thailand's Foreign Policy [Електронний ресурс] / Виступ прем'єр-міністра Апхисіта Ветчачіві в парламенті 20 грудня 2008 // Royal Thai Government. – Режим доступу: <http://www.thaigov.go.th/en/speech-a-press-release/item/57382-special-lecture-on-thailands-foreign-policy-in-the-21st-century.html>

4. Колдунова Е.В. Указ. раб. – С. 215.

5. Востоковед: Новая конституция в Таиланде обезопасит власть военных [Електронний ресурс] // Информационное агентство Национальная Служба Новостей (НСН). – 8.08.2016. – Режим доступу: <http://nsn.fm/in-the-world/vostokoved-novaya-konstitutsiya-v-taillande-obezopasit-vlast-voennykh.php>

6. Колдунова Е.В. Указ. раб. – С. 215.

7. Policy Statement of the Council of Ministers Delivered by General Prayut Chan-o-cha...

8. Колдунова Е.В. Указ. раб. – С. 215.

9. MFA's 4-year Strategy (2015-2018) [Електронний ресурс] // Ministry of foreign affairs of the Kingdom of Thailand. – Режим доступу: <http://www.mfa.go.th/main/en/policy/58465-MFA%E2%80%99s-4-year-Strategy.html>

10. Statement by the Spokesperson on military takeover in Thailand Brussels [Електронний ресурс] // European External Action Service. – 22 May 2014. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140522_03_en.pdf

11. Crispin S.W. Thailand's Post-Coup Foreign Policy...

12. Свешникова Ю. Военный переворот сблизит Таиланд со странами АСЕАН [Електронний ресурс] / Юлия Свешникова // Внешняя политика: аналитическое агентство. – 5 июля 2014. – Режим доступу: <http://www.foreignpolicy.ru/analyses/voennyu-perevorot-sblizit-tailand-so-stranam-asean/>

Недбай Вячеслав *Зовнішньополітична стратегія Таїланду після військового перевороту 2014 року*

Стаття присвячена дослідженню трансформації зовнішньополітичної стратегії Королівства Таїланд після військового перевороту 2014 року. Проаналізована нормативно-правова база зовнішньої політики держави, що підкреслює найбільше значення військової і оборонної складової цієї сфери. Особлива увага приділена цілям, завданням та принципам діяльності Таїланду на міжнародній арені. Автор також визначає особливе місце АСЕАН у новій зовнішньополітичній стратегії Таїланду і важливість двосторонньої співпраці із країнами Південно-Східної Азії на сучасному етапі. Підкреслене погіршення відносин королівства із західноєвропейськими державами і США. Надаються деякі прогнози щодо подальшого розвитку тайсько-китайських відносин.

Ключові слова: Королівство Таїланд, США, Південно-Східна Азія, двостороннє співробітництво, АСЕАН

Недбай Вячеслав *Внешинополитическая стратегия Таиланда после военного переворота 2014 года*

Статья посвящена исследованию трансформации внешнеполитической стратегии Королевства Таиланд после военного переворота 2014 года. Проанализирована нормативно-правовая база внешней политики государства, что подчеркивает наибольшее значение военной и оборонной составляющей этой сферы. Особое внимание уделено целям, задачам и принципам деятельности Таиланда на международной арене. Автор также определяет особое место АСЕАН в новой внешнеполитической стратегии Таиланда и важность двустороннего сотрудничества со странами Юго-Восточной Азии на современном этапе. Подчеркнуто ухудшение отношений королевства с западноевропейскими государствами и США. Предоставляются некоторые прогнозы относительно дальнейшего развития тайско-китайских отношений.

Ключевые слова: Королевство Таиланд, США, Юго-Восточная Азия, двустороннее сотрудничество, АСЕАН

Nedbay Vyacheslav *Foreign policy strategy of Thailand after the military coup of 2014*

This article deals with the transformation of the foreign policy strategy of the Kingdom of Thailand after the military coup of 2014. The regulatory framework of foreign policy, which emphasizes the most important military and defense component of this area, is analyzed. Particular attention is paid to the goals, objectives and principles of Thailand in the international arena. The author also determines special place of ASEAN in a new foreign policy strategy of Thailand and the importance of bilateral cooperation with the countries of South East Asia today. Deteriorating of the relations of Kingdom with Western countries and the USA is underlined. Some predictions about the future of Thai-Chinese relations is provides.

Keywords: Kingdom of Thailand, the USA, South East Asia, bilateral cooperation, ASEAN

Рецензенти:

Тробські Мацей, доктор габілітований, професор
Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 17.09.2016 р.